

Nacka Tingsrätt, Mark- och miljödomstolen
Box 69
131 07 Nacka

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

Yttrande

Datum: 2022-03-10
Er referens: Mål nr M 1333-11
Diarienumr: SSM2022-45
Dokumentnr: SSM2022-45-2
Handläggare: Elisabet Höge
Telefon: +46 8 799 4430
E-post: elisabet.hoge@ssm.se

INKOM: 2022-03-11
MÅLNR: M 1333-11
AKTBIL: 877

Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s begäran om deldom i mål M 1333-11 avseende Clab

Mark- och miljödomstolen vid Nacka Tingsrätt (domstolen) har i mål nr M 1333-11 den 4 januari 2022 berett Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) möjlighet att inkomma med synpunkter på Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) begäran om deldom avseende det Centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab) i Oskarshamns kommun.

Synpunkter

SSM har tagit del av de kungjorda handlingarna i målet och har invändningar mot att SKB i sin begäran om deldom¹ aviserar ändringar av anläggningens konstruktion på ett sätt som är av övergripande betydelse för det tillstånd som nu ska prövas. SSM uppfattar att SKB inte längre planerar att införa det diversifierade luftkylsystem som syftade till att utgöra ett reservsystem för kylning av förvaringsbassängerna då bolaget i avsnitt 2.4.1 första och andra stycket i sin begäran om deldom anför följande: ”SKB bedömer därmed att lagringen av använt kärnbränsle kan ökas till 11 000 ton utan att kylkedjan behöver utökas på det sätt som redovisats i Bilaga K:24. SKB bedömer också att det för den utökade lagringen av använt kärnbränsle inte behövs några nya undermarksanläggningar som kräver tillkommande grundvattenbortledning. Regeringens tillåtlighetsförklaring av tillkommande grundvattenbortledning för den ökade lagringen av använt kärnbränsle är därmed överflödig”. Detta innebär enligt SSM:s bedömning att SKB planerar en betydande ändring i anläggningens konstruktion efter att regeringen har beslutat i frågan om tillåtlighet enligt miljöbalken. SSM ställer sig frågande till huruvida det är processuellt möjligt att i detta skede av processen genomföra övergripande förändringar av anläggningens konstruktion i förhållande till ansökan.

Frågan om reservsystem för kylning och spädmatning av förvaringsbassänger i Clab ingick i underlaget som låg till grund för bedömningen av tillåtligheten. Av regeringens beslut M2018/00217 (delvis)² framgår att regeringen sammantaget finner att lagring samt hantering och bearbetning av kärnämne och kärnavfall vid Clab på det sätt som redovisats i ansökan är motiverat och att ansökan kan tillåtas i den delen. Vidare tillåts länshållning

¹ Mannheimer Swartling. M 1333-11, Svensk Kärnbränslehantering AB, angående ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall; begäran om deldom avseende Clab. Aktbilaga 858 i Mål M 1333-11.

² Regeringsbeslut M2018/00217 (delvis). Tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall; nu fråga om centralt mellanlager för använt kärnbränsle (Clab), 2021-08-26.

genom bortledning av grundvatten av de nya anläggningar som behöver uppföras i anslutning till Clab med anledning av den utökade lagringen. Mot denna bakgrund är SSM:s utgångspunkt att regeringens tillåtlighetsbeslut anger ramen för den fortsatta prövningen av verksamheten och att tillkommande bortledning av grundvatten till följd av uppförandet av ett reservsystem för kylning ingår i det som ska prövas när ärendet nu går tillbaka till domstolen.

I den granskningsrapport³ som låg till grund för SSM:s yttrande till domstolen⁴ har SSM bedömt att metoden för att mellanlagra ytterligare 3 000 ton i befintliga förvaringsbassänger vid Clab, med förstärkning av strålsäkerheten genom uppförande av bland annat reservsystem för kylning för att öka redundansen i anläggningen, är en bättre metod jämfört med alternativen att bygga ut Clab med ett tredje bergrum eller att mellanlagra tillkommande 3 000 ton i särskilda behållare för torr mellanlagring. SSM har således inte tillstyrkt en utökad mellanlagring i Clab med de förändringar i åtgärder som SKB nu fört fram i sin begäran om deldom.

Ovanstående har betydelse för tolkning och tillämpning av miljötillståndets allmänna villkor om att verksamheten ska bedrivas och anläggningen utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som redovisats i ansökningshandlingarna samt vad den sökande i övrigt har åtagit sig i målet. SKB har genom redovisade åtgärder i tilläggs-MKB:n bilaga K:20⁵ (sid. 26) och i den reviderade tekniska beskrivningen bilaga K:24⁶ (sid. 23) åtagit sig att uppföra ett luftkylsystem som ska utgöra ett reservsystem för att kyla förvaringsbassängerna för använt kärnbränsle i händelse av ordinarie system med vattenkylning inte fungerar som avsett. I figur 5-3 i bilaga K:20 beskrivs att schakt och tunnlar för luftkylningen ska uppföras i berget och komponenter för luftkylning installeras på inkapslingsbyggnadens yttre väggar. SSM bedömer att installationen av dessa komponenter bör kunna genomföras oberoende av uppförande av en anläggningsdel för inkapsling. Vidare framgår av ansökningshandlingarna (sid. 25 i bilaga K:20 och sid. 22 i bilaga K:24) att en vattencistern kommer att anläggas på området för att säkerställa vattentillförseln till förvaringsbassängerna (reservspädmattning). Att SKB:s begäran om deldom inte bekräftar att vattencisternen fortsatt planeras som ett åtagande för att förstärka strålsäkerheten i händelse av bortfall av ordinarie kylning, bedömer SSM som en otydlighet i målet.

Den modernisering av kylvattensystemet som SKB beskriver i avsnitt 3.5.1 i bilaga K:24 utgör en åtgärd för att öka vattenflödet i redan befintliga system vid så kallad normaldrift (ordinarie bassängkylning, utgör ej ett reservsystem). Dessa ändringar har behövt införas vid anläggningen för att motsvara kylbehovet för upp till 8 000 ton använt kärnbränsle och i samband därmed utökade SKB kapaciteten så att vattenflödet motsvarar kylbehovet även för 11 000 ton i syfte att förbereda anläggningen för ett eventuellt tillstånd för utökad mellanlagring. De kvarvarande åtgärder som SKB har åtagit sig i målet omfattar, som redogjorts för i föregående stycken, alltså dels ett reservsystem för luftkylning, dels en vattencistern för passiv tillförsel av vatten (reservspädmattning) med hjälp av gravitationen vilket ökar redundansen i att säkerställa kylning och vattentäckning av bränslet i förvaringsbassängerna och förhindra utsläpp av radioaktiva ämnen. Dessa åtgärder syftar till att förbättra strålsäkerheten vid mellanlagring, inte vid den sökta verksamheten för

³ Strålsäkerhetsmyndigheten SSM2011-1135-16, Granskningsrapport Systemövergripande frågor inför yttrandet till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. 2016-06-28.

⁴ Strålsäkerhetsmyndigheten SSM2016-546, Yttrande över ansökan från Svensk Kärnbränslehantering AB om tillstånd enligt miljöbalken för ett system för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle. 2016-06-29.

⁵ Svensk Kärnbränslehantering AB, Bilaga K:20 Tilläggs-MKB avseende förändringar i Clink och utökad mellanlagring, DokumentID 1459765, 2015-03-30.

⁶ Svensk Kärnbränslehantering AB, Bilaga K:24 Teknisk beskrivning avseende förändringar i Clink och utökad mellanlagring, DokumentID 1469192, 2015-03-30.

inkapsling. SKB beskriver i sin komplettering i mars 2015 att de ändrade konstruktionsförutsättningarna, med de tillkommande reservsystemen, är en följd av bland annat erfarenheter från olyckan vid kärnkraftverket Fukushima Dai-ichi och därefter aviserade höjda krav på strålsäkerhet. SSM har bedömt⁷ att införandet av reservsystemen medför en förbättring av strålsäkerheten även för befintlig anläggning.

Som SSM framfört inledningsvis bedömer myndigheten att reservsystemens införande är en fråga av större betydelse inom prövningen enligt miljöbalken. Däremot kan systemens utformning komma att ändras i en mindre omfattning i samband med detaljkonstruktionen.

Mot bakgrund av att SKB:s åtaganden om tillkommande reservsystem låg till grund för beslut om tillåtlighet, men att SKB i sin begäran om deldom nu förefaller ändrat sig, förordar SSM att det i tillståndet tydliggörs att det allmänna villkoret innebär att de i ansökningshandlingarna redovisade åtgärderna; reservsystemet för kylning samt förstärkningen av reservspädmattningen av förvaringsbassängerna, ska uppföras. Lagring av mer än 8 000 ton kan påbörjas parallellt med uppförandet av de nya systemen, men åtgärderna bör enligt SSM:s uppfattning genomföras så snart som praktiskt möjligt. Genomförandet av åtgärderna, deras närmare utformning samt tidpunkt för uppförandet kan behöva regleras, exempelvis genom att SSM bemyndigas att granska och godkänna detaljkonstruktionen och tidpunkt för uppförandet.

Vidare ser SSM att en förutsättning för uppförandet av reservsystemet för kylning, vilket innefattar byggnation av kylschakt och tunnlar i berget i anslutning till mellanlagret, är att SKB för Clab ges tillstånd enligt miljöbalken för tillkommande bortledning av grundvatten. Regeringen har i M2018/00217 (delvis) tillåtit "*...länshållning genom bortledning av grundvatten av de nya anläggningar som behöver uppföras i anslutning till Clab med anledning av den utökade lagringen samt att utföra de anläggningar som behövs för bortledandet*". SSM noterar att bortledning av grundvatten ingick i SKB:s yrkande A3, men att bolaget nu i sin begäran om deldom anför att yrkande A3 kopplar till uppförande och drift av inkapslingsenheten och Clink, inte mellanlagret. Som framförts i avsnitten ovan om åtgärder för kylning av förvaringsbassänger delar inte SSM denna bedömning.

I den fortsatta granskningen av utökad mellanlagring i Clab i enlighet med regeringens villkor i tillståndet enligt kärntekniklagen har SSM tagit del av den förstudie, och andra underlag, om metod för omhändertagande av BWR-styrstavar som SKB refererar till i bolagets begäran om deldom. Vid tidpunkten för detta yttrande har myndigheten kvarstående frågor om de strålsäkerhetsmässiga konsekvenserna av den metod som SKB nu föreslår.

SSM har inga ytterligare synpunkter i villkorsfrågan och har inget i övrigt att framföra.

I detta ärende har generaldirektören Nina Cromnier beslutat. Utredaren Elisabet Höge har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Johan Friberg, enhetschefen Lisa Ranlöf, verksjuristen Anna Rolf och utredaren Anders Wiebert deltagit.

⁷ Strålsäkerhetsmyndigheten SSM2011-1135-16, Granskningsrapport Systemövergripande frågor inför yttrandet till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. 2016-06-28.

Detta beslut expedieras utan underskrift.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Nina Cromnier

Elisabet Höge